

Ga je nu eindelijk dat boek schrijven!

Kaat Vrancken

Ga je nu eindelijk dat
boek schrijven!

Of blijf je erover praten?

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2024

Copyright © 2024 Kaat Vrancken
Voor overname kunt u zich wenden tot Em. Querido's Uitgeverij BV,
Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslag Brigitte Slangen
Omslagbeeld en illustraties Deborah van der Schaaf
Foto auteur Betty Bex

ISBN 978 90 214 8566 9 / NUR 320
www.querido.nl
www.kaatvrancken.com

Inhoud

DEEL 1

IK HAAT SCHRIJVEN MAAR IK WIL HET ZO GRAAG

Waar komt die afkeer vandaan? 9 * Maak kennis met de
saboteurs 12 * *Crisisvergadering* 14 * *Schrijver en saboteurs (1)* 15

DEEL 2

TALENT. MOET. JE. TRAINEN

Is schrijfles onzin? 19 * Welke kwaliteiten heeft een schrijver? 22 * *De
Angsthaas* 26 * Een geheime kamer in je hoofd 27 * Help! Ik heb geen
idee 28 * En dan duikt het op 33 * Begin. Nu. 35 * *De Uitsteller* 37

DEEL 3

WAT IK LEERDE OP SCHRIJFLES BEHALVE SCHRIJVEN

Tip 1 Dertig minuten per dag 42 * Tip 2 In de ochtend 43 * Tip 3 Vijf
dagen per week 45 * Tip 4 Zo veel mogelijk woorden 46 * Tip 5 Eerst het
makkelijkste stuk 47 * Tip 6 Maak mindmaps 48 * Tip 7 Schrijven en
herschrijven: apart 50 * Tip 8 Noteer wat je gedaan hebt 53
* Tip 9 Verveel je 54 * Tip 10 Tijd om na te denken 55

DEEL 4

IK SCHRIJF LEKKER SLECHT EN ANDERE WEETJES

Tiralala, ik schrijf lekker slecht 59 * *De Perfectionist* 61 * Schrijven is
veel méér dan schrijven 62 * *Schrijver en saboteurs (2)* 65 * Schrijf in
één golf 66 * Heilige Inspiratie en andere onzin 68 * *Schrijver en sabo-
teurs (3)* 70 * Onderzoek: altijd! 71 * Elke dag een sprintje 73 * Leve de
rituelen 75 * *Schrijver en saboteurs (4)* 78 * Kijk je ogen uit 79 * Snuif je
eigen shit op 82 * Lof is overbodig 84 * *Schrijver en saboteurs (5)* 86
* *Het Slachtoffer* 88 * God van het toetsenbord 89 * Bekommer je om de
zin 91 * Doe eens gek en lees hardop! 94 * Wat als je wéér eens geweigerd
wordt? 96 * Heb geduld, het komt wel weer 98 * *Schrijver en
saboteurs (6)* 100 * Quiz: je wint altijd 102

DEEL 5

DIT MOET JE WETEN. GEEN EXCUUS

Inciting incident. Wat? 107 * Niets gebeurt zomaar 111 * Premisse? Wat is dat nu weer? 114 * Duwt elke scène het verhaal vooruit? 119 * Ken je personages beter dan jezelf 122 * Ikke en de rest kan stikken. Over vertelperspectief 125 * Outline: wel of niet? 130 * Verschil tussen story en plot 133 * Deel snoepjes uit 135 * 'Hallo!' Over dialoog 139 * Een setting kan meer dan je denkt 142 * Kuieren of sprinten? Over tempo 147 * Spring gerust in de tijd 150 * Bouw spanning op 152 * *Schrijver en saboteurs (7)* 154

DEEL 6

OPRUIMEN, DAT BOELTJE

Demonteer en repareer 157 * *De Betweter* 160 * *Schrijver en saboteurs (8)* 161 * Zuig het vet op! 162 * Ken je eigen stijl 167 * Clichés en andere gruwelen 170 * Leve de korte zin. Om te oefenen 175 * Show, don't tell: afgezaagd? 177 * *Schrijver en saboteurs (9)* 181

DEEL 7

TRAIN JEZELF NU!

Work-outs – Top 10 185 * *De Luijaard* 197 * Work-out Mindmappen 198 * Work-out Schrappen 200 * Work-out Settings Plus 203 * Work-out Gebruik je zintuigen 205 * Work-out Hoe heet je? 206 * Work-out Elke dag drie zinnen 208 * *De Aanklager* 209 * Work-out God weet alles 210 * *Schrijver en saboteurs (10)* 212 * *De Boekhouder* 214

DEEL 8

JE LEEST TE WEINIG

Ik werd niet voorgelezen en toch liep het goed af 217 * Waarom moet je lezen? 220 * Hoe moet je lezen? 224 * Het genot van een leesclub 229 * *De Huisgenoot* 231

Nawoord 233 * Dankwoord 234 * Vakliteratuur 235

DEEL 1

IK HAAT SCHRIJVEN MAAR
IK WIL HET ZO GRAAG

Waar komt die afkeer vandaan?

Ik had een haat-liefderelatie met schrijven – en laat ik eerlijk zijn: de haat overheerste. Schrijven was voor mij de strijd aangaan met een vijand. Of eigenlijk met verschillende vijanden. Schrijven was vechten, afzien, soms door een dal gaan.

Maar waarom toch, vroeg ik me af. Waarom is schrijven zo'n strijd? Waarom kon ik niet – zoals bij mijn allereerste boek – schrijfplezier ervaren? Waarom moest ik altijd opnieuw vechten tegen dat verdomde uitstelgedrag?

Ik verplichtte mezelf erover na te denken. Als ik de reden zou kennen, zou ik er misschien iets aan kunnen doen. Ik begon te brainstormen en dwong mezelf om te blijven zitten tot ik vond wat ik zocht: het inzicht!

Ik ben een middelmatige schrijver. Punt. Dat is een feit. Maar ik mag van mezelf geen middelmaat zijn. Dat laat ik niet toe. En daarom haat ik schrijven. Omdat ik, als ik op het toetsenbord tokkel, juist die middelmaat ervaar. Ik heb immers zoveel versies nodig, ik maak stijlfouten, ik kom niet op een origineel idee, mijn fantasie stopt, ik vind niet de juiste structuur.

Kortom, ik word geconfronteerd met mijn onvermogen om een geweldige schrijver te zijn. Elke dag dat ik mijn laptop open, beseft ik: ik ben middelmatig, ik ben middelmatig. Ik kan de perfectie niet benaderen, ik kan geen boek schrijven dat uitblinkt door zijn originaliteit, taal of plot. En toch probeer ik me met elke zin, elk woord, elk leesteken te bewijzen. Maar het is een verloren strijd. Elke dag opnieuw.

Dat inzicht raakt me tot in het diepste van mijn zijn. Ik stop met schrijven en herlees mijn zinnen. Ik slik. Mijn zelfhaat moet goed tot me doordringen, en dat doet pijn. Logisch dat ik die pijn niet

dagelijks wil voelen. Ga maar eens elke dag de strijd aan met het gevoel van middelmatigheid. En nee, ik hoef niet tot de besten te behoren, daarvoor zijn mijn talent en vaardigheden te beperkt. Ik ken mijn grenzen. Maar ik wil gewoon goed zijn, niet middelmatig.

Misschien komt daar mijn drang vandaan om schrijfseminaries te volgen, vakliteratuur te lezen, boeken en films te analyseren. Daarmee ga ik de middelmatigheid te lijf. Als ik zelf niet genoeg talent heb, zoek ik het wel bij anderen. Op die manier móét ik wel iets bijleren. Zo kan ik misschien ooit (als ik lang genoeg leef) boven de middelmaat uitstijgen. En ja, tijdens elk seminarie is er wel een aha-ervaring, een moment waarop ik geloof dat ik een geweldig boek kan schrijven. Maar... dat moment duurt nooit lang. Het is een korte flits en even later ben ik weer de middelmatige schrijver die ik altijd al was.

Flashback

Ik volg een schrijfseminarie in Londen. Als ik een wandeling maak in Marylebone en ik de nieuwe indrukken met al mijn zintuigen gretig opzuig, zegt iemand in mijn hoofd: 'Wie denk je wel dat je bent? Je betaalt geld om een seminarie te volgen, je wandelt door Londen en doet alsof je een echte schrijver bent. Maar je kunt niet eens een hotelkamer betalen van je auteursrechten!'

De stem heeft gelijk. Maar ik weet dat ze snel zal verdwijnen. Er zijn immers zoveel andere indrukken: boekenwinkels, musea, passerende mensen... de stad strijdt tegen de saboteur en wint altijd.

Maar terug thuis, achter mijn bureau, is daar weer die stem. Ik staar naar het scherm en voel weezin.

Conclusie: in Londen lukt het me een gelukkige schrijver te zijn. De strijd is thuis veel moeilijker, op mijn eigen schrijfplek, waar de fysieke en mentale afkeer al zo vaak gewonnen hebben en waar ik het schrijven al zo vaak uitgesteld heb. Ik vraag me af of ik dáárom vijftien jaar geleden begonnen ben met lesgeven in creatief schrijven: zodat ik het schrijven kan uitstellen. Bij mijn studenten hoefde ik niet te schrijven en niet alleen aan mijn bureau te zitten. In mijn gezellige klas was ik omringd door mensen met dezelfde passie. Heerlijk.

Waarom dan die kwelling?

Maar waarom bleef ik dan in godsnaam schrijven, ondanks de afkeer? 'Stop ermee als je het niet meer leuk vindt,' kreeg ik te horen. Tja, het is moeilijk uit te leggen. Ik had als kind het gevoel dat ik 'een beetje' kon schrijven en ben het blijven doen. Nu voelt het vertrouwd aan, zoals thuiskomen.

Hoe krijg ik weer schrijfplezier?

Ik heb van alles geprobeerd: mezelf verplicht om te blijven zitten tot er iets komt, mezelf beloond (een serie kijken, wandelen, lezen...). Ik heb schrijfseminaries gevolgd, mijn schrijfkamer geverfd, naar pianomuziek geluisterd, zwarte chocolade gegeten, koffie gedronken. Maar dat duwde me slechts tijdelijk en traag vooruit. Hilarisch was het moment dat ik een glazen pot op mijn bureau plaatste. Voor elk uur dat ik geschreven had stopte ik er vijftig cent in. De reactie van de Huisgenoot: 'Je beloont jezelf met geld van je eigen rekening.' Hij wist niet dat het zijn geld was. Na twee maanden zat er nog geen twintig euro in de pot. Geen succes, dus.

Ten slotte gaf ik mezelf nog één kans. Ik probeerde nog één keer van het haatgevoel af te komen. En dat deed ik door mijn schrijfvijanden te leren kennen.

Maak kennis met de saboteurs

Wanneer ik begin met schrijven, sta ik op een slagveld. Ik vecht tegen een leger saboteurs dat me uit alle macht wil tegenwerken. Ik probeer ze me levendig voor te stellen, als personages, zodat ik ze makkelijker kan verslaan. Na jarenlange strijd weet ik dat ze op elk moment kunnen opduiken; apart, met z'n tweeën of allemaal tegelijk. De saboteurs vormen het perfecte team om jou en mij te dwarsbomen. Een tip: leer ze kennen. Want hoe beter je ze kent, hoe beter je ze kunt uitschakelen.

De Perfectionist

Nee, het is nog niet goed genoeg. Blijf proberen, blijf schrappen, stop niet met herschrijven. Bewijs dat je een perfect manuscript kunt inleveren. Of stop er maar helemaal mee, want je werk zal toch nooit perfect zijn. Zoek beter een echte job en controleer elke letter van je sollicitatiebrief!

De Angsthaas

Je kunt het niet. Vroeger niet. Nu niet. Later niet. Nooit. Klap die laptop dicht voor je je belachelijk maakt. Je zult alleen maar afwijzingen krijgen van uitgevers. Dan ben je weer weken depressief. Wat? Wil je ook nog een goedbetaalde job vinden? Ik ben bang dat ook dát niet zal lukken.

De Lui aard

Wat zie je er moe uit! Ga even rusten. Met een vermoeide geest kun je echt niet schrijven. Doe een dutje of weet je wat: kijk naar een goede serie op Netflix, ideaal om je te ontspannen. Eén aflevering. Of twee. Of drie. Of kijk de hele serie uit. Relax. Trouwens, ook nog een nieuwe job zoeken is te uitputtend. Een tijdje niets doen helpt beslist.

De Uitsteller

Lees eerst de krantenkoppen voor je begint te schrijven. Je moet toch blijven. En neem vlug een kop koffie. Is goed voor je. Check toch nog even je mails. Misschien heb je wel een antwoord gekregen op je sollicitatie? Niets. Wat? Is het al zo laat? Dan is het de moeite niet meer waard om nog te schrijven. Doe het morgen. Of nog beter: volgende week.

De Aanklager

Je sluit je uren op in je schrijfkamer, maar weet niet eens of je een uitgever zult vinden. Je gezin en je vrienden hebben je de laatste maanden nauwelijks gezien. Altijd zit je met dat boek in je hoofd. En al die andere taken? Die blijven liggen. Trouwens, heb je al een sollicitatiebrief geschreven? Nee? Zo kom je nooit verder in het leven.

Het Slachtoffer

Ach, wat heb je het zwaar. Ik snap dat je niet kunt schrijven want je hebt net een nieuw lief, je hebt geen lief, je baas is veeleisend, je bent je eigen baas en nóg veeleisender, je kinderen zijn nog zo jong, je moeder is al zo oud. En je moet dringend een nieuwe job zoeken.

De Boekhouder

Je wilt fulltime schrijven? Ga met beide benen op de grond staan, je kunt nu je rekeningen al niet betalen. Wil je toch per se schrijven, zoek dan eerst een nieuwe job. Dat is dringender en veel belangrijker dan de kunstenaar uithangen.

De Betweter

Er schort iets aan je plot, dat staat vast. Ik kan er alleen niet de vinger op leggen. Maar het werkt niet. Vreemd dat je dat niet doorhebt. En die nieuwe job? Je sollicitatiebrief is zwak. Echt waar. Ik kan het weten, want ik heb al dikwijls gesolliciteerd.

De Huisgenoot

Ik wacht al jaren op die bestseller. Tevergeefs. Ik heb een beter idee: zoek een job in de horeca, dan leer je tenminste koken. Trouwens, wat eten we vandaag?

Crisisvergadering

Aanklager: Mag ik even jullie aandacht? Hallo! Het is hoog tijd om de boel te saboteren.

Uitsteller: Wacht, ik wil eerst nog even...

Aanklager: Niks te wachten. De schrijver gaat beginnen. Ze is enthousiaster dan ooit. Ze wil een gesprek met ons.

Allemaal: O, nee!

Betweter: Geen paniek, ze gaat het toch weer verkeerd aanpakken. Ik weet het zeker.

Angsthaas: Ik ben bang van niet.

Slachtoffer: Ik heb medelijden met haar. Het lukt haar al maanden niet meer.

Aanklager: Vooruit, Lui aard, maak je klaar.

Lui aard (*geeuwt en rekt zich uit*): Doe nu even rustig, man.

Boekhouder: Schrijven brengt niks op. Ze moet een nieuwe baan zoeken.

Aanklager: Saboteurs, schiet op. Ze is er zo. En als ze eenmaal begonnen is, wordt het voor ons alleen maar moeilijker.

Allemaal: (*gemompel*)

Aanklager: Iedereen klaar? Perfectionist, jij begint.

Perfectionist: Mijn aanvalsplan is perfect. Het kan altijd beter, maar toch vind ik...

Huisgenoot: Mijn excuses, maar heeft iemand iets te eten? Ik heb honger.

Angsthaas: Oei, daar komt de schrijver al.

Uitsteller: Veel te vroeg, natuurlijk.

Schrijver en saboteurs (1)

Schrijver: Ik heb een planning gemaakt en ga nu echt beginnen.

Luiard: Hoe vermoeiend is dat!

Schrijver: Ik sta elke ochtend vroeger op en schrijf een halfuur.

Betweter: Maar je bent een nachtmens. Je moet je bioritme volgen.

Schrijver: Ach, ik kan mezelf wel een nieuwe gewoonte aanleren.

Angsthaas: Ik ben bang van niet. Dat geeft je te veel stress.

Uitsteller: Wacht tot 's avonds en schrijf dan pas. Je bent helemaal geen ochtendmens.

Schrijver: Maar ik wil het proberen. Ik heb vakantie, ik kan me nu beter focussen op het schrijven.

Luiard: Focussen tijdens je vakantie? Je moet ontspannen, daar dient een vakantie voor.

Boekhouder: Aha. Vakantie! Dan heb je eindelijk tijd om een echte job te zoeken. Van je auteursrechten kun je niet eens je hond in leven houden.

Schrijver: Deze keer heb ik echt iets te vertellen. En ik pas een nieuwe schrijfmethode toe.

Boekhouder: Een nieuwe schrijfmethode? Brengt die ook meer geld op? Of moet je daar juist voor betalen?

Perfectionist: Een nieuwe methode moet je eerst testen. Niet meteen uitvoeren.

Uitsteller: Precies, neem vooral je tijd.

Luiard: Chillen moet je.

Schrijver: Moedig me aan in plaats van me uit te lachen.

Betweter: Nee, wij zijn er juist om je te saboteren. Saboteurs, weet je nog?

Perfectionist: Je moet tegen ons vechten. Jij kunt dat.

Angsthaas: Maar dat durf je niet. Je bent bang voor ons.

Huisgenoot: Hallo! Wat eten we vandaag?

Aanklager: Heeft ze wéér niet gekookt? De egoïst. Ze denkt alleen maar aan schrijven, niet aan haar geliefden.

Schrijver: Zorg eens zelf voor je eten.

Boekhouder: Geef toe, hij brengt méér geld binnen dan jij.

Aanklager: Daarom zou jij voor hem moeten koken. Elke dag.

Angsthaas: Ik ben bang dat ze niet kan koken.

(Alle saboteurs lopen proestend de kamer uit.)

DEEL 2

TALENT. MOET. JE. TRAINEN

Is schrijfles onzin?

Je hebt zin om te schrijven en vermoedt dat je talent hebt? In hemelsnaam, begin er dan aan. Straks ben je oud en versleten en denk je: had ik het maar geprobeerd.

Weet je niet hoe je eraan moet beginnen? Volg dan een schrijfles. Creatief Schrijven, zoals ze dat zo mooi noemen. Er is aanbod genoeg, zowel live als digitaal.

Ik hoef geen les te volgen, ik kan al schrijven

Vaak wordt er neergekeken op lessen Creatief Schrijven. Er zijn auteurs die beweren dat je schrijven niet kunt leren. Je hebt talent of je hebt het niet, zeggen ze. Maar volgens mij zijn er naast beter leren schrijven nog heel veel andere redenen om wél les te volgen.

- Je wordt continu aangemoedigd door je coach en medestudenten;
- je krijgt deadlines;
- je leert om te gaan met commentaar en je leert zelf commentaar te geven op andermans teksten;
- je maakt van schrijven een gewoonte;
- je verkent verschillende genres dankzij oefeningen en *slow reading*;
- je werkt gemotiveerder omdat je mensen ontmoet met dezelfde passie;
- je leest boeken die je anders niet zou lezen;
- je groeit als schrijver en als mens.

Wanneer niet?

Volg geen schrijfles als je:

- een koppige ezel bent die denkt dat hij een genie is;
- niet tegen commentaar kunt en het altijd beter weet;
- schrijfflessen belachelijk vindt, want talent heb je of heb je niet. En jij hebt het;
- geen schrijfopdrachten wilt maken omdat huiswerk kinderachtig is;
- geen teksten van anderen wilt becommentariëren omdat je medestudenten slechter schrijven dan jij;
- de tekst niet hardop wilt lezen omdat het ritme niet belangrijk is. Noch de klank van woorden, de lengte en de mogelijke associaties;
- ervan uitgaat dat je eerste versie perfect is;
- de verhaalprincipes niet wilt leren kennen omdat die ouderwets zijn. Jij schrijft vernieuwend en experimenteel, de wereld moet dat alleen nog ontdekken;
- niet begrijpt waarom lezen belangrijk is. Trots verkondig je dat je niet leest;
- geen behoefte hebt aan motivatie en steun;
- niet wilt weten hoe anderen problemen als tijdsgebrek en uitstelgedrag aanpakken. Zelf heb je daar immers nooit last van;
- niet van schrijven houdt.

vs: andere schrijfcultuur

In de Verenigde Staten worden er al sinds de jaren twintig van de vorige eeuw opleidingen voor schrijvers georganiseerd. Heel wat grote Amerikaanse schrijvers gaven en volgden een cursus *Creative Writing*. De 'groten' trainden een nieuwe generatie 'groten'.

De Writers' Workshop van de University van Iowa was de eerste opleiding voor creatief schrijven in de vs. Sinds de oprichting in 1936 is de vakschool uitgegroeid tot een van de meest gerenommeerde opleidingen ter wereld. Onder de afgestudeerden bevinden zich winnaars van elke grote literaire prijs. Beroemde docenten waren onder anderen: Raymond Carver, Philip Roth, Paul Auster, John Irving en Kurt Vonnegut.

Vandaag de dag geven schrijvers van over heel de wereld les in creatief schrijven: Maggie O'Farrell, George Saunders, Jon McGregor, Sigrid Nunez, Jhumpa Lahiri, Philippe Claudel...

Ik blijf het vreemd vinden: de schaamte om toe te geven dat je schrijfsles hebt gevolgd. Geeft die bekentenis de indruk dat je toch niet zoveel talent hebt? Ondernijnt ze je ego? Kap met dat soort redeneringen. Schrijven draait om vakmanschap, talent en doorzettingsvermogen, niet om ego.

Als een groepsles je niet ligt – wat ik kan begrijpen – zoek dan een privécoach of volg op eigen houtje onlinecursussen en webinars. Op die manier krijg je les van uitstekende docenten met veel schrijfervaring. Blijf bijleren, sta niet stil.

Nu hoor je het eens van een ander

‘Talent can’t be taught, but it can be awakened.’ Wallace Stegner